

ADRES	Kerkstraat 10 6223 BK Borgharen
GEGEVENS	Oorspronkelijke functie: parochiekerk Huidige functie: parochiekerk
STATUS	Dominant bouwwerk [excl. aanbouwen uit 1963] GM - 3687
FOTO'S	<div data-bbox="456 495 900 1193"> <p data-bbox="456 1200 619 1227"><i>De H. Corneliskerk</i></p> </div> <div data-bbox="916 495 1398 813"> <p data-bbox="916 819 1193 846"><i>De absis en de aanbouw uit 1963</i></p> </div> <div data-bbox="916 875 1398 1193"> <p data-bbox="916 1200 1359 1227"><i>De zuidzijde van het schip met de éénlaags aanbouw</i></p> </div> <div data-bbox="456 1261 900 1946"> <p data-bbox="456 1953 810 1980"><i>Het hardstenen kruis van Baron de Rosen</i></p> </div> <div data-bbox="916 1261 1398 1579"> <p data-bbox="916 1585 1324 1612"><i>Plaquette met het gekroonde hoofd van Christus</i></p> </div> <div data-bbox="916 1641 1398 1946"> <p data-bbox="916 1953 1382 1980"><i>Glas-in-loodraam van Fr. Griesenbrock in de aanbouw</i></p> </div>

Inleiding

R.K. parochiekerk H. Cornelis (voorheen St. Martinus) uit 1888, ontworpen door J. Kayser, gelegen binnen de bebouwde kom van Borgharen.

Beschrijving

De kerk werd in 1887-1888 gebouwd op de plek van een oudere, gotische voorganger. De neogotische kerk is een ontwerp van architect Johannes Kayser (1842-1917). De kerk werd in 1891 gewijd door bisschop Boermans.

De kerk heeft een kruisvormige plattegrond met een toren aan de westzijde. Het schip is drie traveeën diep tot aan de transeptkruising. De transeptarmen en de absis hebben een drie-achtste sluiting. De gevel tussen het schip en de absis is bovendaks uitgevoerd als een trapgevel, waarvan de trappen ooit nieuw zijn gemetseld.

De buitenmuren zijn opgetrokken in rode baksteen in kruisverband en hebben nog grotendeels het oorspronkelijke voegwerk. De gevels zijn geleed met gemetselde steunberen die naar boven toe verjongen. De waterlijsten, hoeken van de steunberen en de vensteromlijstingen zijn geaccentueerd met donkergroen geglazuurde keramische stenen. Iedere travee van de gevels wordt aan de bovenzijde afgesloten door een sierfries van opengewerkte, groen geglazuurde, keramische sierstenen. Onder de goot is een gemetselde sierlijst. In de borstwering van de noordelijke transeptarm is een steen geplaatst met daarop in reliëf het hoofd van Christus met de doornenkroon en op de achtergrond het kruis.

In de kerkvensters zijn glas-in-loodramen geplaatst. In het transept zijn acht ramen met voorstellingen van heiligen, gemaakt door Joep Nicolas in 1907. In het schip zijn ramen van Frans Griesenbrock uit 1961, evenals in het koor (o.a. de geboorte van Jezus, Christus Salvator Mundi en Pinksteren). Twee ramen in het schip, met voorstellingen van de H. Cornelis en de H. Aloysius, zijn van Henri Pieters uit 1941.

De toren heeft op de begane grond de hoofdtoegang, die omgeven is door spitsboogvormige omlijsting met geprofileerd, trapsgewijs terugspringend metselwerk. De deuropening heeft een gemetselde segmentboogbeëindiging en bevat de twee oorspronkelijke houten kerkdeuren met sierbeslag. Boven de deur zijn vijf in hoogte oplopende spitsboogvensters. Ze bevatten decoratieve glas-in-loodramen van Frans Griesenbrock uit 1961. Boven de toegang is rond 1960 een kunstwerk aangebracht in pleisterwerk met reliëf, dat de H. Martinus en de bedelaar uitbeeldt. Daarboven is een groot spitsboogvenster, met daarbinnen een rozetraam met vierpasmotieven en drie lancetramen. Ook hier zijn glas-in-loodramen van de hand van Frans Griesenbrock, met daarop de voorstelling van kruisiging van Christus.

Op het derde niveau van de toren zijn drie smalle vensters met brede, geprofileerde dagkanten met siermetselwerk en een rondboogvormige beëindiging. Op het vierde niveau zijn drie spitsboogomlijstingen met in de buitenste twee blindnissen met gotisch siermetselwerk. In het midden is beneden de klok en daarboven is een gotisch venster met rozetraam en twee galmgaten. Onder de dakrand is een gemetselde tandlijst. In de noordwestelijke hoek van de toren is tot aan het derde niveau achter de hoeksteunbeer een traptoren ingebouwd, met kleine spitsboogvensters in de buitengevels.

De zijgevels van de toren zijn op de begane grond blind en hebben op de eerste verdieping een spitsboogvenster met geprofileerde dagkanten. Op het derde en vierde niveau hebben ze dezelfde vormgeving als de voorgevel.

De toren heeft een overhoeks ingesnoerde, achzijdige torenspits, bekroond met een gesmeed kruis met daarop een windhaan. Het dak is gedekt met leien. Er zijn vier smalle dakvensters met spitse dakjes. Het schip, transept en de zijbeuken hebben schilddaken, gedekt met leien. Op verschillende plekken zijn nog oorspronkelijke dakkapellen aanwezig met een zadeldakje met dakoverstek, gedekt met leien. Het overstek is voorzien van een houten windveer met driepasmotief. De kapellen hebben houten luiken met neogotisch siersmeedwerk. De dakpunten van het transept zijn bekroond met een piron, de dakpunt van de absis is bekroond met een gesmeed sierkruis.

In 1962 zijn de oorspronkelijke sacristie en een bergruimte naast de absis afgebroken en vervangen door een éénlaags aanbouw rondom de absis, ter vergroting van de kerkruimte. De aanbouw is opgebouwd in machinale baksteen en heeft een plat dak. Deze valt buiten de bescherming. Er zijn brede vensters in aangebracht, voorzien van

	<p>decoratief glas-in-lood en sier-smeedwerk (ca.1963). Tegen de zuidelijke schipgevel is in de late twintigste eeuw nog een éénlaags aanbouw geplaatst van gele baksteen, met een plat dak. Hierin zijn naderhand stalen deuren geplaatst. Ook deze aanbouw valt buiten de bescherming.</p> <p>Het orgel in het interieur is afkomstig uit het klooster van de Broeders van de Beyart in Maastricht (1915, aangepast 1955). In de noordelijke kruisarm bevindt zich nog een authentieke biechtstoel.</p> <p>N.B. De kerk beschikt over een zogenaamde “vanwege-bescherming” (rijksmonumentale status), welke betrekking heeft twee in de linker zijmuur van de kerk ingemetselde grafstenen uit 1535 en 1720, een hardstenen doopvont uit de 15^e eeuw in de kruisarm aan de zuidzijde en twee monumentale luidklokken uit 1699.</p>
<p>WAARDERING</p>	<p>Het bouwwerk is “dominant” gewaardeerd vanwege zijn historisch-ruimtelijke samenhang en architectuurhistorische en (cultuur)historische waarden en meer in het bijzonder omdat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het object deel uit maakt van de historische dorpskern van Borgharen en is gelegen op de plek van de oude parochiekerk van het dorp, die teruggaat tot in de middeleeuwen. • het object ruimtelijk bepalend c.q. markant voor de omgeving is. • het gebouw mede in relatie tot zijn omgeving een bijzondere beleving heeft en belangrijk is voor de identiteit van de omgeving: de parochiekerk vormde eeuwenlang hét geestelijke centrum van het dorp. • het object architectuurhistorische betekenis heeft vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp door Johannes Kayser. • het ontwerp een redelijke mate van architectonische gaafheid bezit. • het een plaatselijke uiting van een belangrijke internationale architectuurstijl betreft, namelijk de neogotiek. • het gebouw behoort tot het oeuvre van een belangrijke negentiende-eeuwse architect: Johannes Kayser. • het een bijzondere detaillering of bijzondere ornamenten heeft, met name in het siermetselwerk en het glas-in-lood. • het object betekenis heeft voor de plaatselijke geschiedenis als uitdrukking van een religieuze ontwikkeling. <p>Waardevolle elementen die bijdragen aan bovengenoemde waardering zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het siermetselwerk • de geglazuurde bakstenen • de oorspronkelijke deuren • de glas-in-loodramen van de kerk (Nicolas, Pieters en Griesenbrock) • de glas-in-loodramen en siersmeedwerk van de aanbouw bij de absis (Griesenbrock) • de oorspronkelijke dakkapellen • de torenspits • de smeedijzeren dakbekroningen • de reliëfsteen in de noordelijke transeptarm (Christus) • het hardstenen kruis met de sokkel uit 1840
<p>RICHTLIJNEN</p>	<p>Algemeen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de algemene richtlijnen voor dominante en kenmerkende bouwwerken, alsmede de waardevolle cultuurhistorische elementen, zie paragraaf 2.1 van dit rapport. • Voor de algemene richtlijnen voor onderhoud en wijzigingen van waardevolle groenelementen, zie paragraaf 2.2 van dit rapport.

- Voor de algemene richtlijnen voor onderhoud en wijzigingen in cultuurhistorische attentiegebieden en beschermde stadsgezichten, zie paragraaf 2.3 van dit rapport.

Objectgericht:

- De latere aanbouw aan de zuidzijde van het schip verstoort het gevelbeeld, door het gebrek aan architectonische kwaliteit. Verwijdering of vervanging door een meer passend bouwvolume is wenselijk.